

NEUSTAVNOST ODREDBI ZAKONA O BUDŽETU ZA 2011. GODINU KOJIM SE USKRAĆUJU PRIMANJA UTVRĐENA KOLEKTIVNIM UGOVORIMA

Na žalost, zakonodavac se, kao i nebrojano puta do sada, nije obazirao na odredbe Ustava, kada je reč o Zakonu o budžetu Republike Srbije za 2011. godinu. I za ovu godinu, uvedena je zabrana isplate, direktnim i indirektnim korisnicima sredstava budžeta, određenih primanja koji su utvrđena kolektivnim ugovorima.

Međutim, takvo postupanje zakonodavca odredba nije u skladu sa Konvencijom Međunarodne organizacije rada br. 98 o pravima radnika na organizovanje i na kolektivne pregovore (Ratifikacioni akt objavljen je u „Službenom listu“ FNRJ“ br. 11/58). Isto tako, navedena odredba Zakona o budžetu Republike Srbije za 2011. godinu nije u skladu sa odredbom člana 82. stav 3. Ustava Republike Srbije («Službeni glasnik RS», br. 98/2006), kojom je propisano da se uticaj tržišne privrede na socijalni i ekonomski položaj zaposlenih usklađuje kroz socijalni dijalog između sindikata i poslodavaca.

Naime, prema članu 16. Ustava, opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava i potvrđeni međunarodni ugovori sastavni su deo pravnog poretka Republike Srbije i neposredno se primenjuju, pri čemu potvrđeni međunarodni ugovori moraju biti u skladu s Ustavom.

Sa druge strane, pravo na organizovanje radnika u sindikat, nesumnjivo je jedno od osnovnih ljudskih prava, što je utvrđeno i članom 23. Opšte deklaracije Ujedinjenih nacija o pravima čoveka (koja spada u opšteprihvaćena načela međunarodnog pravnog poretka, i samim tim neposredno se primenjuje u domaćem pravnom sistemu) kao i čl. 11. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda Saveta Evrope, koju je naša zemlja ratifikovala.

Isto tako, razradu ovog, nesumnjivo jednog od najznačajnijih ljudskih prava, učinile su Konvencije Međunarodne organizacije rada br. 87 o sindikalnim slobodama i zaštiti sindikalnih prava (Ratifikacioni akt objavljen je u „Službenom listu FNRJ“ 8/58) i Konvencija br. 98 o pravima radnika na organizovanje i na kolektivne pregovore (Ratifikacioni akt objavljen je u „Službenom listu“ FNRJ, 11/58).

Nadalje, u čl. 18. st. 3. Ustava, propisano je da se odredbe o ljudskim i manjinskim pravima tumače u korist unapređenja vrednosti demokratskog društva, saglasno važećim međunarodnim standardima ljudskih i manjinskih prava, kao i **praksi međunarodnih institucija koje nadziru njihovo sprovođenje.**

Prema unutrašnjoj organizaciji Međunarodne organizacije rada, **Komitet za slobodu udruživanja Međunarodnog biroa rada**, jeste organ iste koji je nadležan za sprovođenje konvencija i preporuka, te je ovaj Komitet, u smislu člana 18. st. 3., **međunarodna institucija koja nadzire sprovođenje standarda ljudskih prava, kakvo je i pravo radnika na organizovanje i pregovaranje**, te je praksa/stavovi ovog Komiteta izvor prava u pravnom sistemu Republike Srbije.

Najpre, član 4. prethodno Konvencije br. 98, propisuje da: „Odgovarajuće mere prema nacionalnim uslovima treba da budu preduzete ako je potrebno da se podstakne i unapredi razvoj i šire korišćenje procedura dobrovoljnih pregovora putem kolektivnih ugovora između poslodavaca i organizacija

poslodavaca, s jedne strane i organizacije radnika s druge strane, kako bi se ovim putem odredili radni uslovi«, a prema stavu ovog Komiteta (334. izveštaj, slučaj broj 2222, par. 211) : »Konvencija MOR-a br. 98. , a naročito član 4. koja se tiče ohrabriranja i promovisanja kolektivnog pregovaranja primenjuje se kako u privatnom tako i u nacionalizovanim preduzećima kao i **u javnom sektoru**«.

Isto tako, prema stavu ovog Komiteta, svi zaposleni u sektoru javnih usluga više nego oni angažovani u državnoj administraciji treba da uživaju pravo na kolektivno pregovaranje (308. izveštaj, slučaj br. 1902 par. 702)

Navedenom odredbom Zakona o budžetu Republike Srbije za 2011. godinu, najpre, se krši jedno od osnovnih načela pravnom sistema, poznato još od rimskog prava, odnosno načela pacta sunt servanda, da se ugovori moraju poštovati. Tom načelu, pridružuje se i Komitet, koji je izneo stav da kolektivni ugovori treba da budu obavezujući za ugovorne strane (311. izveštaj, slučaj br. 1944, par. 546).

Isto tako, anuliranjem sistema kolektivnog pregovaranja, krši se i sledeći stav ovog Komiteta, odnosno da **„Propuštanje da se primeni kolektivni ugovor, čak i na privremenoj osnovi, krši pravo na kolektivno pregovaranje, kao i princip pregovaranja u dobroj veri** (327. izveštaj, slučaj br. 2118, par. 639).

Najzad, tačno je da odredbe Zakona o budžetskom sistemu daju „ovlašćenje“ za jedno ovakvo postupanje. Međutim, odredbe bilo kog zakona moraju biti u saglasnosti sa potvrđenim međunarodnim konvencijama, shodno čl. 16. Ustava, odnosno praksi međunarodnih institucija nadležnih za njihovo sprovođenje, shodno čl. 18. st. 3. Ustava. U tom smislu, više je nego jasan stav ovog Komiteta, koji se izjasnio da: **„Naročito, Komitet je razmatrao i primenu finansijskih ovlašćenja od strane javnih vlasti na način koji predupređuje ili ograničava saobraznost sa kolektivnim ugovorima koji su već zaključeni, nije u saglasnosti sa principom slobodnog kolektivnog pregovaranja“** (325. Izveštaj, slučaj br. 1800 par. 184).

Odredbama Zakona o budžetu derogira se i odredba člana 82. st. 3. Ustava, koja propisuje da se „uticaj tržišne privrede na socijalni i ekonomski položaj zaposlenih usklađuje se kroz socijalni dijalog između sindikata i poslodavaca“. Kolektivno pregovaranje, kao sastavni deo, slobode udruživanja jeste, prema Filadelfijskoj deklaraciji MOR-a koja je sastavni deo i Ustava MOR-a, suštinska za održivi razvoj. Zbog svog značaja, isto se prožima kroz celokupni pravni sistem, odnosno i kroz odredbu čl. 82. st. 3. Ustava.

Nesumnjivo je da je budžet Republike Srbije za 2011. godinu projektovan pod uticajem tržišne privrede, odnosno aktuelne svetske ekonomske krize. Tržišna privreda, odnosno uticaj aktuelne svetske ekonomske krize, nadalje, odražava se na socijalni i ekonomski položaj zaposlenih kako kod poslodavaca koji su članovi udruženja poslodavaca koji su potpisali opšti kolektivni ugovor tako i kod poslodavaca koji su potpisali kolektivni ugovor. Shodno tome, uticaj tržišne privrede na socijalni i ekonomski zaposlenih, koji se odražava i kroz odredbe budžeta, **treba biti usklađivan kroz socijalni dijalog između sindikata i poslodavaca**, shodno čl. 82. st. 3. Ustava.

U konkretnom slučaju, dakle, uticaj tržišne privrede na socijalni i ekonomski zaposlenih nije usklađivan **kroz socijalni dijalog između sindikata i poslodavaca, odnosno države kao poslodavca**, te je, stoga, „vruća lopta“ prebačena u „dvorište“ Ustavnog suda, koji treba da se izjasni o ustavnosti ovog Zakona.

